



Poimanje djetinjstva i faze u razvoju djeteta

Dr Miomirka Rakonjac

Pojam djetinjstva

- Srednji vijek briše razliku između svijeta djece i svijeta odraslih „Djeca su pripadala društvu odraslih i u njemu se nijesu izdvajala“ (Arijes, 1989:176)
- „Moderno društvo je ponovo vratilo pojam djeteta ili ideju djetinjstva, ali je ironično da se ukidanjem generacijske razlike između roditelja i djece, po nalogu modernih demokratskih pregovaračkih strategija ponovo briše pojam djeteta kao djeteta“(Vederli, 2005; Postman, 1994).

Građanska porodica i djetinjstvo u njoj

- Nepostojanje ideje djetinjstva u srednjem vijeku ne znači da su ljudi tada djecu zapostavljali, odbacivali ili zlostavljali, oni su bili naklonjeni djeci, ali nijesu imali svijest o posebnosti djeteta.
- U feudalnoj i ranoj građanskoj porodici nijesu se razvijala suštinska osjećanja između roditelja i djece. To ne znači da roditelji nijesu voljeli svoju djecu, već su se bavili njima kao akterima koji potpomažu održivost porodice i reprodukciju zajednice.
- „Feudalna porodica je bila moralna i društvena stvarnost, više nego plod osjećanja“ (Arijes, 1989: 258-259)
- Građanska porodica je odvojila djecu od društva i stvorila pretpostavke da mogu pripadati sebi.
- Moralni uticaj građanske porodice i briga škole za obrazovanje i vaspitanje stvorili su pretpostavke za nastanak djetinjstva.

Paradoksi

- Odrasli žele i vole djecu, ali ih rađaju sve manje, jer im društvo sve manje obezbjeđuje prostora za to.
- Odrasli uvjeravaju da je dobro da djeca i roditelji budu zajedno, ali u svakodnevnom životu sve više žive odvojeno.
- Većina odraslih smatra da je za djecu najbolje da roditelji preuzmu glavnu odgovornost, ali u strukturalnom smislu postepeno nestaju okolnosti u kojima roditelji mogu preuzeti tu ulogu.
- Odrasli se slažu da djecu treba odgajati u duhu slobode i demokratije, ali se društvo stara o njima pretežno u vidu kontrole, discipline i upravljanja.
- Odrasli uglavnom smatraju školu važnom za društvo, ali ne priznaju vrijednost dječijeg doprinosa dolaženju do spoznaje.

Četiri faze u razvoju djeteta

1. Oralna
2. Analna (faza individuacije)
3. Falusna (faza Edipovog kompleksa)
4. Faza latencije

Oralna faza

- Od rođenja do prve godine života.
- Djeca se razlikuju po ishrani, dinamici spavanja, buđenja, reakciji na miris, ukus.
- Nemaju izdiferenciran psihološki aparat i zato doživljaje iz spoljašnje sredine ne mogu da povezuju u logičku cjelinu.
- Zašto oralna faza?
- Zato što se odnos prema spoljašnjoj sredini u ovoj fazi gradi spram odnosa koji dijete ima sa majkom.
- Odnos majke i djeteta se zasniva na težnji da ono preživi i napreduje.
- Izgradnja odnosa sigurnosti.

Oralna faza

- Od 3 mjeseca - 6 mjeseca – **STADIJUM PARCIJALNOG OBJEKTA i PREOBJEKTIVNI PERIOD**
- Dijete ima potrebu vezivanja za drugo biće- majku
- Separacijski strah- strah od napuštanja najintenzivniji je do 8 mjeseca, ali traje do 24 mjeseca
- Vinikotijeva teorija o PRELAZNOM OBJEKTU

Oralni karakter

- **Fiksacija u oralnoj** fazi dovodi do formiranja oralnog karaktera koji nastaje usljed **lišavanja ili deprivacije**.
- Te osobe karakteriše hladnoća, nestrpljivost, agresivnost.
- **Prvi osmijeh svjedoči** o izlasku odnosa sa sobom i uspostavljanju odnosa sa drugima- početna faza socijalizacije.

Analna faza

- 2-3. godine života i odvajanje djetetovog JA od majčinog JA.
- U ovoj fazi dijete nije u potpunosti zavisno od roditelja ono istražuje okolinu i ima doživljaj prostora.
- Verbalna komunikacija umjesto neverbalne.
- U ovoj fazi kod djeteta se javljaju AGRESIJA I PRKOS.
- Zahtjevi – zabrane.
- Dijete je uplašeno da će izgubiti ljubav i povjerenje majke, ali i frustrirano, jer izlazi iz zone komfora koju je imalo u Oralnoj fazi.
- Odnos roditelja prema djetetu ne smije da bude krut.
- Odnos roditelja prema djetetu ne smije da bude popustljiv.

Falusna faza

- Falusna faza ili faza Edipovog kompleksa.
- Do 5 godine života.
- Dijete je:
 1. intelektualno razvijenije;
 2. motorički razvijenije;
 3. ima mogućnost govornog izražavanja.
- Njegova interesovanja se vezuju za spoljašnji svijet, a saznanja o njemu stiže preko svojih roditelja.
- Uči kroz **igru i imitiranje odraslih.**
- **Oca posmatra kao konkurenta- LJUBOMORA.**
- **Djevojčice se identifikuju sa majkama, a dječaci sa očevima.**

Flusna faza

- Nemaju razvijen moralni kodeks, već se njihov SUPER EGO potiče od roditelja.
- Karakteriše ih:
EGOCENTRIZAM;
AUTORITARNI MORAL.
- Sebe stavljaju u centar svih zbivanja i sve što se dešava smatraju da se dešava zbog njih.
- Bajke imaju značajan doprinos u njihovom psihološkom razvoju.

Faza latencije

- Ovaj period odgovara djetetu uzrasta od 6-7 godina.
- Dijete je stabilizovalo odnose sa porodicom.
- Pored porodice ono zadovoljavanje svojih interesa usmjerava na školu, vršnjake i učitelje.
- Loši porodični odnosi utiču na otežano uspostavljanje odnosa sa spoljašnjim okruženjem.
- Nizak prag frustracione tolerancije i preosjetljivost na provokativno dejstvo skoro beznačajnih podsticaja.
- U 8-9 godini djeca mogu da shvate ukupne vrijednosti i moralnost u životu društva i to ispoljavaju kroz igre koje igraju, po tačno određenim pravilima.
- Odrastanjem ono procjenjuje vrijednost kolektivnih normi i podređuje im svoje ponašanje.